

Hackekvarn och Ålshult

Information om dokumentet

Detta är en digitalt tillgänglighetsanpassad webbversion av Hackekvarn och Ålshult som är daterat den 30 oktober 2024.

Avsändare är Länstyrelsen i Kronobergs län.

Mörrumsån: Havbältesfjorden-Åsnen och Hönshyltefjorden-Åsnen
| Tingsryds kommun | HARO 86

Bild: Överfallsdammen som utgör ett vandringshinder vid Ålshult. Foto: Tilda Hansson

Projektområde

Mörrumsån: Havbältesfjorden-Åsnen och Hönshyltefjorden-Åsnen ligger inom Mörrumsåns avrinningsområde som med sina ca 3370 km² är det största avrinningsområdet som mynnar vid Blekingekusten. Sjön Åsnen är den största sjön i Mörrumsåns vattensystem, Åsnen har höga naturvärden och delar av sjön ingår

sedan 2018 i Åsnens nationalpark. Projektområdet utgörs av sjöns två utlopp som ligger vid Hackekvarn och Ålshult. Hackekvarn är Åsnens naturliga utlopp men utloppet vid Ålshult är grävt på 1830-talet, båda finns i Tingsryds kommun. I området har det tidigare funnits omfattande strömsträckor med en fallhöjd på ca 1 m utspritt över långa sträckor. Fallhöjden har sedan lång tid tillbaka utnyttjats till kvarnar och andra verksamheter. Ålfisket var tidigare omfattande via så kallade ål-lanor, men med tiden har fårorna och dammarna i området anpassats för att kunna reglera avrinningen från Åsnen till Mörrumsåns nedre delar där kraftverk, vattenuttag och värdefulla fiskbestånd kräver hänsyn. Någon miljöanpassning med fiskvägar eller minimitappningar för att undvika torrläggning har inte skett i området. I dag utgör dammarna vid Hackekvarn vandringshinder för fisk under en stor del av året. Möjligen kan fisk passera i samband med höga nivåer i Åsnen när det rinner mycket vatten över de långa överfallsdammarna. Vid Ålshult finns en överfallsdamm som passivt reglerar vattennivån i Åsnen.

Området runt Hackekvarn och Ålshult har höga naturvärden och bland annat återfinns den starkt hotade arten tjockskalig målarmussla (*Unio crassus*) på platserna, i Trässhults kanal nedströms Ålshult påträffas även den nära hotade arten flat dammussla (*Pseudanodonta complanata*). Mörrumsån är i dagsläget en av Sveriges mest artrika vattendrag, både när det gäller fisk och annan akvatisk fauna. Mer än hälften av Sveriges sötvattensfiskar har påträffats i vattendraget och Mörrumsån är en av de största producenterna av lax (*Salmo salar*) i östersjöområdet. Laxen är en av målarterna i områdets förvaltningsplan. Mörrumsåns vattenkraftverk ska omprövas och ges moderna miljövillkor enligt den Nationella Planen år 2026.

Orsak till åtgärder

Regleringen vid Hackekvarn och i Ålshult utgör vandringshinder för fisk och andra vattenlevande organismer, och utgör tillsammans med Granö kraftverk de återstående definitiva vandringshindren mellan havet och Åsnen. I dagsläget har utloppen ingen miljöanpassning med fiskvägar, vattendragens ekologiska status är klassad som måttlig och konnektiviteten i vattendragen som dålig. Havsvandrande laxartade fiskar har enligt historiska dokument tidigare haft ett utbredningsområde som sträckte sig ovanför sjön Åsnen. Åtgärder för att möjliggöra fri passage skulle erbjuda fler lekrområden för målarten lax samt öppna upp till betydande arealer vattendrag uppströms. Åtgärderna kan även gynna och sprida

tjockskalig målarmussla som i dagsläget finns i området men riskerar att slås ut.

Vad vi vill förbättra

Projektet ämnar åtgärda problem med konnektivitet genom att skapa fria vandringspassager förbi Hackekvarn och i Ålshult. Projektet innefattar vid behov även biotopvårdande åtgärder som bidrar till fler strömvattenmiljöer i området kring Hackekvarn och ger en ökad möjlighet för biologisk mångfald. Åtgärderna skulle bidra positivt till miljö kvalitetsmålet: "Levande sjöar och vattendrag" och "Ett rikt växt- och djurliv". Åtgärderna skulle också bidra till att miljömålet för god ekologisk status samt att god konnektivitet i vattendrag kan uppnås.

Planerade åtgärder och aktiviteter

I huvudsak planeras:

- Elfiske och bottenfaunaundersökning före åtgärder.
- Projektering vid vandringshinder.
- Förankring av åtgärdsförslag.
- Tillståndsansökan.
- Upphandling av en entreprenör som kan utföra uppdraget.
- Entreprenadarbeten - Åtgärda vandringshinder enligt förslag.
- Besiktning av fiskvägarna.

Planerad uppföljning

Åtgärderna besiktigas och godkänns av sakkunnig expertis för att säkerställa att problemen med konnektiviteten är lösta. Elfiske och bottenfaunaundersökning kommer att genomföras för att undersöka biologin, och en fiskräknare planeras att installeras vid Hackekvarn och Ålshult under två år.

I samverkan med

Projektet kommer att drivas i länsstyrelsens regi då staten är verksamhetsutövare. Projektet delfinansieras av EU och Havs- och vattenmyndigheten inom projektet -Improve Aquatic LIFE.

Länkar

https://cinea.ec.europa.eu/programmes/life/nature-and-biodiversity_en

<https://www.havochvatten.se/arbete-i-vatten-och-energiproduktion/vattenkraftverk-och-dammar/nationella-planen-nap.html>

<https://www.lansstyrelsen.se/kronoberg/miljo-och-vatten/atgarder-och-verksamheter-i-vatten/restaurering-av-sjoar-och-vattendrag.html>

<http://sverigesmiljomal.se/miljomalen/>

<https://viss.lansstyrelsen.se/Waters.aspx?waterMSCD=WA14508202>

<https://viss.lansstyrelsen.se/Waters.aspx?waterMSCD=WA86906375>

Kontaktuppgifter till Länsstyrelsen

Kontakta oss via e-post kronoberg@lansstyrelsen.se, postadress Länsstyrelsen i Kronobergs län, 351 86 Växjö, eller ring vår växel 010-223 70 00.

Vår webbadress är <https://www.lansstyrelsen.se/kronoberg.html>